[2024] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 37: 2024 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 720

ਰੱਬੂ @ ਸਰਵੇਸ਼

ਬਨਾਮ

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ

2019 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ(ਐੱਸ) 449-450

12 ਸਤੰਬਰ 2024

[ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ,* ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਕੁਮਾਰ ਮਿਸ਼ਰਾ ਅਤੇ ਕੇ.ਵੀ. ਵਿਸ਼ਵਨਾਥਨ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁੱਦਾ

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 450, 376(2)(i), 376ਡੀ, 376ਏ ਅਤੇ 302 ਆਰ/ਡਬਲਯੂ. ਧਾਰਾ 34 ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਨਸੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2012 (ਪੋਕਸੋ) ਦੀ ਧਾਰਾ 5(ਜੀ)/6 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 376ਏ ਅਤੇ 302 ਅਧੀਨ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਦੀ ਧਾਰਾ 376ਡੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 450 ਦੇ ਤਹਿਤ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ।

ਹੈੱਡਨੋਟ †

ਪੈਨਲ ਕੋਡ, 1860 ਧਾਰਾ.450, 376(2)(i), 376ਡੀ, 376ਏ ਅਤੇ 302 ਆਰ/ਡਬਲਯੂ. ਧਾਰਾ. 34 - ਜਿਨਸੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਤੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2012 ਧਾਰਾ.5(ਜੀ)/6 - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲਾ ਤਿੰਨ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨਾਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਡੀਐਨਏ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ - ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨ ਅਸੰਗਤ ਸਨ ਅਤੇ ਡੀਐਨਏ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੀਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ 'ਦੁਰਲੱਭ ਵਿੱਚੋਂ ਦੁਰਲੱਭ' ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ:

ਸਥਿਤ: ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਘੋਖਣ 'ਤੇ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ (ਨਾਇਬ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ), ਪੀਡਬਲਯੂ-11 ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ, ਜਿਸਨੂੰ ਪੀਡਬਲਯੂ-9 ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਡਾਕਟਰ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਹੈ - ਪੀਡਬਲਯੂ-11 ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਉੱਤਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੈ - ਉਕਤ ਮਰਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਵਿੱਚ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ, ਪੀਡਬਲਯੂ-9, ਨੇ ਮਰਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰਥਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਰਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤ ਸੀ - ਲਿਖਤੀ ਮਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਪੁਸ਼ਟੀਯੋਗ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1), ਉਸਦੇ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਦੇ ਭਰਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-2), ਉਸਦੀ ਮਾਸੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ-13) ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਚਾਚੇ (ਪੀਡਬਲਯੂ-14) ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੁਆਰਾ - ਉਕਤ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਵਿੱਚ, ਸਾਰੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਪਟਾਂ ਵਿੱਚ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਘਟਨਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ - ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਬਿਆਨ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 164 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ

* ਲੇਖਕ

ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਦਾ ਵੀ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਾ 'ਦੁਰਲੱਭ ਤੋਂ ਦੁਰਲੱਭ ਮਾਮਲਾ' ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਪਛੜੇ ਵਰਗ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ 22 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ - ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਸਖ਼ਤ ਅਪਰਾਧੀ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਸੁਧਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ, ਜੇਕਰ ਸੁਧਾਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇਸ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ - ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ 20 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਛੋਟ ਦੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। [ਪਾਰਾ 7, 8, 15, 16, 18]

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ

ਸ਼ਿਵੂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਜਨਰਲ, ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹੋਰ [2007] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 555 : (2007) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 713: (2007) ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 136; ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਦਸ਼ਰਥ ਬੋਰਾਟੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ [2015] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1112:(2015)6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 652 : (2015) ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 392; ਦੀਪਕ ਰਾਏ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ [2013] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 297: (2013) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 421: (2013) ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 638; ਸਵਾਮੀ ਸ਼ਰਧਾਨੰਦ (2) ਉਰਫ ਮੁਰਲੀ ਮਨੋਹਰ ਮਿਸ਼ਰਾ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ [2008] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 93: (2008) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 767 : (2008) ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 853; ਸ਼ੰਕਰ ਕਿਸਨਰਾਓ ਖਾੜੇ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ [2013] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 949: (2013) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 546 : (2013) ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 281; ਗਾਂਡੀ ਡੋਡਾਬਾਸੱਪਾ ਉਰਫ ਗਾਂਧੀ ਬਸਵਰਾਜ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ [2017] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 62: (2017) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 415; ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਧਵਲ ਖੈਰਨਾਰ (ਪਾਟਿਲ) ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ [2001] ਪੂਰਕ 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 612: (2002) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 35: 2001 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 606; ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ [2013] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 90 : (2013) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 294 : (2013) ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 61; ਮਦਨ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ [2023] 16 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 765: (2023) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ 1473; ਨਵਾਸ @ ਮੂਲਾਨਾਵਾਸ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ [2024] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 913: (2024) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ 315: 2024 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 215 - ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860; ਜਿਨਸੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਤੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2012

ਕੀਵਰਡਸ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 450; ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 376(2)(i); ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 376ਡੀ; ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 376ਏ; ਪੋਕਸੋ ਦੀ ਧਾਰਾ 5(ਜੀ)/6; ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ; ਦੁਰਲੱਭ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਦੁਰਲੱਭ; ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ; ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਪੱਧਰ ਪਛੜਿਆ; ਛੋਟ

ਰੱਬੂ @ ਸਰਵੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ

ਇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਮਾਮਲਾ

ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2019 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 449-450

2018 ਦੇ ਸੀਆਰਐਲਆਰ ਨੰਬਰ 12 ਅਤੇ 2018 ਦੇ ਸੀਆਰਐਲਏ ਨੰਬਰ 6748 ਵਿੱਚ ਜਬਲਪੁਰ ਵਿਖੇ ਐਮ.ਪੀ. ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੀਟ ਦੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 17.01.2019 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ

ਐਨ. ਹਰੀਹਰਨ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼੍ਰੇਆ ਰਸਤੋਗੀ, ਭਾਵੇਸ਼ ਸੇਠ, ਐਮ.ਏ. ਨਿਆਜ਼ੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜ਼ੋਹਰਾ ਖਾਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨੁੰਤਾ ਸ਼ੰਕਰ, ਸ਼ਰੀਅਨ ਮੁਖਰਜੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਨਾ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪੁਣਿਆ ਰੇਖਾ ਅੰਗਾਰਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ।

ਭੁਪੇਂਦਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, ਡੀ.ਏ.ਜੀ., ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮ੍ਰਿਣਾਲ ਗੋਪਾਲ ਐਲਕਰ, ਅਭਿਮਨਿਊ ਸਿੰਘ, ਅਭਿਨਵ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਆਦੇਸ਼

ਫੈਸਲਾ

ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ.

1. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਐਨ. ਹਰੀਹਰਨ ਅਤੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਡਿਪਟੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀ ਭੁਪੇਂਦਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ।

2. ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ 17.01.2019 ਨੂੰ ਜਬਲਪੁਰ ਸਥਿਤ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 20.08.2018 ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਬੀਨਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਾਗਰ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਟ੍ਰਾਇਲ ਜੱਜ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ.') ਦੀ ਧਾਰਾ 450, 376(2)(i), 376ਡੀ, 376ਏ ਅਤੇ 302 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਨਸੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਤੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2012 (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਪੋਕਸੋ') ਦੀ ਧਾਰਾ 5(ਜੀ)/6 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 376ਏ ਅਤੇ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 376ਡੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾ। ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 450 ਦੇ ਤਹਿਤ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ।

3. ਸ਼੍ਰੀ ਹਰੀਹਰਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਾ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨਾਂ ਅਤੇ ਡੀਐਨਏ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨ ਅਸੰਗਤ ਹਨ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਸਮਾਂ ਬੀਤਦਾ ਗਿਆ, ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋਏ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨਾਂ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਖੁਦ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਉਕਤ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨਾਂ 'ਤੇ

ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਡੀਐਨਏ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤੀਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

4. ਸ਼੍ਰੀ ਹਰੀਹਰਨ, ਵਿਕਲਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਾ 'ਦੁਰਲੱਭ ਵਿੱਚੋਂ ਦੁਰਲੱਭ' ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਏਗਾ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਜੱਜ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਗੜਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਤੁਲਨ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ, ਇਸ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਆਚਰਣ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰ ਉਸਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

5. ਇਸਦੇ ਉਲਟ, ਵਿਦਵਾਨ ਡਿਪਟੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ (ਡੀਏਜੀ) ਸ਼੍ਰੀ ਭੂਪੇਂਦਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਜੱਜ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

6. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਸੰਬੰਧੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਡੀਏਜੀ ਸ਼ਿਵੂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਜਨਰਲ, ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਦਸ਼ਰਥ ਬੋਰਾਟੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ,[2] ਅਤੇ ਦੀਪਕ ਰਾਏ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ,[3] ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਉਮਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਘਰ ਵਿੱਚ ਇਕੱਲਾ ਸੀ, ਘਿਨਾਉਣਾ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਾ 'ਦੁਰਲੱਭਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੁਰਲੱਭ' ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਿੱਟ ਬੈਠਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਰਿਪੋਰਟ ਇਹ ਵੀ ਦਰਸਾਏਗੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਪਛਤਾਵਾ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

---

1. [2007] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 555 : (2007) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 713 : 2007 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 136

7. ਅਸੀਂ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਘੋਖ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ (ਨਾਇਬ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ), ਪੀਡਬਲਯੂ-11 ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਐਲਾਨ, ਜਿਸਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਡਾ. ਅਵਿਨਾਸ਼ ਸਕਸੈਨਾ, ਪੀਡਬਲਯੂ-9 ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਯੂ-11 ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਐਲਾਨ ਸਵਾਲ-ਜਵਾਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਉਕਤ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨ ਵਿੱਚ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ, ਪੀਡਬਲਯੂ-9, ਨੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤ ਸੀ। ਲਿਖਤੀ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਐਲਾਨ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਦੇ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1), ਉਸਦੇ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਦੇ ਭਰਾ ਮੁਕੁੰਦ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ-2), ਉਸਦੀ ਮਾਸੀ ਪ੍ਰੀਤੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ-13) ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਚਾਚਾ ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਰਾਜਪੂਤ (ਪੀਡਬਲਯੂ-14) ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਆਇਆ ਹੈ।

8.

ਮੌਤ ਵੇਲੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਉਕਤ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਸਾਰੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਪਟਾਂ ਵਿੱਚ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਬਾਰੇ ਘਟਨਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਡੀW-1-ਗੋਲੂ ਚੌਬੇ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਆਈ, ਤਾਂ ਉਹ ਰੌਲਾ ਪਾ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ (ਵਿਅਕਤੀਆਂ) ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਚਿਤਾ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਫਸਟ ਕਲਾਸ, ਸਾਗਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-23) ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, 1973 (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ.) ਦੀ ਧਾਰਾ 164 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਦਾ ਬਿਆਨ ਵੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਅੰਜਨਾ ਪਰਮਾਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-16) ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਦੇਹਤ ਨਲੀਸ਼ੀ (ਐਕਸ. ਪੀ/28) ਵੀ ਉਹੀ ਤੱਥਾਂ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

9. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਜੱਜ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 450, 376(2) (i), 376ਡੀ, 376ਏ ਅਤੇ 302, ਜੋ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੋਕਸੋ ਦੀ ਧਾਰਾ 5(ਜੀ)/6 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

---

2 [2015] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1112 : (2015) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 652 : 2015 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 392

3 [2013] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 297 : (2013) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 421 : 2013 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 638

10. ਹੁਣ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਵਾਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਾ 'ਦੁਰਲੱਭ ਤੋਂ ਦੁਰਲੱਭ ਮਾਮਲਾ' ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

11. ਅਸੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨੂੰ ਐਨਐਸਸੀਬੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ, ਜਬਲਪੁਰ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ, ਭੋਪਾਲ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ 12.06.2023 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਪੱਛਮੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ/ਸਹਾਇਕ ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਜਬਲਪੁਰ ਦੀ 10.06.2023 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਹੈ।

12. ਉਕਤ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਆਚਰਣ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅੱਗੇ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਰੁੱਖ ਲਗਾਉਣ, ਮੰਦਰ ਅਤੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸਫਾਈ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

13. ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ।

14. ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ 8 ਸਾਲ ਦੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਨੂੰ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਇੱਕਲੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਵਜੋਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ, ਉਸਦੀ ਭੈਣ, ਜੋ ਕਿ ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਦਾਦੀ-ਦਾਦੀ ਨਾਲ ਨੇੜਲੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਬੰਧ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ਼੍ਰੀ ਸਿੰਘ ਸਹੀ ਹਨ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਹੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ/ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੋਰ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

15. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਪਛੜੇ ਵਰਗ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਨ ਵੇਲੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ 22 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ।

16. ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਸਖ਼ਤ ਅਪਰਾਧੀ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਸੁਧਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ, ਜੇਕਰ ਸੁਧਾਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇਸ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

17. ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਆਮ ਸਜ਼ਾ ਭਾਵ ਛੋਟ ਦੇ ਨਾਲ 14 ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:-

i. ਸਵਾਮੀ ਸ਼ਰਧਾਨੰਦ (2) ਉਰਫ਼ ਮੁਰਲੀ ਮਨੋਹਰ ਮਿਸ਼ਰਾ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ;[4]
ii. ਸ਼ੰਕਰ ਕਿਸ਼ਨਰਾਓ ਖਾੜੇ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ;[5]
iii. ਗਾਂਧੀ ਡੋਡਾਬਾਸੱਪਾ ਉਰਫ਼ ਗਾਂਧੀ ਬਸਵਰਾਜ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ;[6]
iv. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਧਵਲ ਖੈਰਨਾਰ (ਪਾਟਿਲ) ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ;[7]
v. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ;[8]
vi. ਮਦਨ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ;[9]
vii. ਨਵਾਸ @ ਮੂਲਾਨਾਵਾਸ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ[10]

18. ਇਸ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ 20 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਛੋਟ ਦੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

---

4 [2008] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 93 : (2008) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 767 : 2008 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 853
5 [2013] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 949 : (2013) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 546 : 2013 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 281
6 [2017] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 62 : (2017) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 415
7 [2001] ਪੂਰਕ 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 612 : (2002) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 35 : 2001 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 606
8 [2013] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 90 : (2013) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 294 : 2013 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 61
9 [2023] 16 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 765 : 2023 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ SC 1473
10 [2024] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 913 : 2024 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ SC 315 : 2024 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 215

19. ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਧਾਰਾ 376ਏ ਅਤੇ 302 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ 20 ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

20. ਉੱਪਰ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

21. ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹਨ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

*ਸਿਰਲੇਖ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ: ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ